

Friedrich Schiller

Visat núm. 2

(octubre 2006)

per Maria Bosom

El drama *Els bandits*, de Schiller, té al començament una acotació on s'indica que «l'acció se situa a Alemanya», i això, que ara llegim quasi sense adonar-nos-en, era en el moment en què s'escrivia l'obra —1780— una afirmació revolucionària, ja que en el territori per on aleshores s'estenia la nació alemanya hauríem trobat només uns quants centenars d'estats i territoris. Enfront dels governants de l'època, per als quals la idea d'unificació dels Països Alemanys era un producte de política-ficció, els poetes i els escriptors alemanys de la Il·lustració, i Schiller entre ells, maldaven en les seves obres per assolir la unitat de la nació. Això és el que ell mateix i la gent del seu temps (Goethe, Kleist, Hölderlin...) van aconseguir: crear una literatura nacional per poder esdevenir una nació.

Johann Christoph Friedrich Schiller va néixer a Marbach, Suàbia, l'any 1759, fill d'un suboficial de Sanitat. Després d'estudiar medicina a l'escola militar per ordre del duc de Württemberg, es va traslladar a Stuttgart per exercir de metge. Allà va escriure la seva primera obra, *Els bandits*, que fou estrenada amb gran èxit a Mannheim el 1782. Després estrenà *Càbala i amor* i *Don Carlos*. El 1787 fou nomenat professor d'història de la Universitat de Jena, fet que li suposà una posició social i econòmica estable. Al cap de poc es va casar amb Charlotte von Lengefeld. Després de patir una greu malaltia que li impedia treballar, el príncep de Dinamarca li va concedir una pensió durant tres anys. El 1794 va conèixer Goethe, amb qui va establir amistat i una estreta col·laboració professional. La darrera etapa de la seva producció com a dramaturg va ser molt fructífera: va escriure la trilogia *Wallenstein* i les obres *Maria Estuard*, *La donzella d'Orleans* i *Guillem Tell*. Poc després de rebre un títol nobiliari, l'any 1895 va morir a Weimar.

L'èxit fulminant d'*Els bandits*, el primer drama de Schiller, va confirmar la vocació teatral del seu autor. L'obra tracta de la revolta d'un jove, Karl von Moor, enfront de les misèries de l'absolutisme alemany. Schiller hi abocà les seves agres experiències a la cort del duc de Württemberg i hi expressà amb tot el foc de la joventut un immens desig de llibertat. Es tracta d'una de les obres més destacades de l'*Sturm und Drang*, moviment literari considerat com el precursor del Romanticisme alemany. Un any després estrenà *Càbala i amor*, obra en què, a través de la història d'amor entre un noble i una noia de la burgesia, Schiller fa una crítica acurada de la societat absolutista contemporània, amb una línia molt més clara que a *Els bandits* i amb escenes de gran realisme. Poc després estrenà *Don Carlos*, que plasma la llegenda negra sobre Felip II i que constitueix tot un cant a la llibertat de pensament. De fet, l'Assamblea Francesa el proclamà ciutadà de la República Francesa pels mèrits d'aquesta peça teatral.

Després d'aquestes tres obres, es tancà una primera època en la producció dramàtica de Schiller, i l'autor abandonà els principis romàntics de la seva joventut. Les obres que vindran després, situades totes simptomàticament en un passat remot, perdran ja bona part del tremp revolucionari que aquelles tenien. El dramaturg, a contracor, anirà fent concessions al poder. Tot i el conformisme de la seva maduresa, però, va ser durant aquesta etapa classicitzant de la seva producció dramàtica que Schiller escriví peces teatrals tan brillants com la trilogia *Wallenstein* i les obres *Maria Estuard* i

La donzella d'Orleans. A les acaballes de la seva vida, malgrat tot, el dramaturg recuperà els seus ideals de joventut: el seu darrer drama, *Guillem Tell*, escrit el 1804, va suposar un retorn a la defensa aferrissada de la llibertat enfront del despotisme i la tirania. Schiller concebé l'obra com a estímul en la lluita per la llibertat, no solament per a la nació alemanya, sotmesa a l'opressió napoleònica o al despotisme dels propis magnats, sinó també per a qualsevol nació que es troba en una situació semblant.

Als Països Catalans, Schiller, qualificat per Aribau com el Shakespeare d'Alemanya, ens va arribar primerament a través de versions franceses, sovint molt lliures, i d'alguna escadussera traducció espanyola feta sempre sobre el francès. Més tard, a final del segle XIX, predominen les traduccions espanyoles fetes generalment sobre l'original alemany. La primera obra traduïda al català fou el *Guillem Tell* feta el 1907 per Joan Perpinyà, que també va traduir *El campament de Wallenstein*. Posteriorment, ja a la dècada dels vuitanta, concretament el 1982, Josep Maria Benet i Jornet va publicar *Elisabeth i Maria*, versió molt lliure de la *Maria Stuart* schilleriana. Durant les dècades dels vuitanta i noranta, finalment, l'obra de Schiller es va traduir exhaustivament al català, de mà de traductors tan reconeguts com ara Artur Quintana, Joan Valls i Royo, Jaume Creus o Feliu Formosa.